

Трофімчук М. О., к.е.н. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИН НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Сучасну економіку неможливо розглядати без ефективно функціонуючого ринку цінних паперів, який забезпечує процес нагромадження та розподілу капіталу в різні сектори національного господарства. Тому, існує потреба в детальному вивченні явищ, які забезпечують розвиток та підвищення ефективності цього процесу.

Одним з таких явищ є конкуренція між суб'єктами, що здійснюють свою господарську діяльність в системі ринку цінних паперів. Тому, проблематика регулювання конкурентних відносин між ними є актуальною та потребує всебічного дослідження.

Суб'єктами конкуренції на ринку цінних паперів, є всі учасники ринкових відносин. До них слід відносити як фізичних, так і юридичних осіб, що здійснюють свою діяльність на ринку цінних паперів з метою отримання та збільшення фінансово-економічних вигод в процесі суперництва, боротьби та співпраці з іншими учасниками ринку. Тому, конкурентні відносини доцільно розглядати в контексті професійної діяльності учасників ринку цінних паперів, а саме:

- організаторів торгівлі (фондові біржі та позабіржові торгових систем);
- посередників (брокери, дилери, первинні дилери на ринку державних цінних паперів);
- інституцій депозитарної системи (депозитарні та розрахунково-клірингові установи) та компаній з управління активами.

Конкурентні відносини на ринку цінних паперів регулюються великою кількістю суб'єктів. Їх можна поділити на органи державного регулювання та саморегулівні організації (рис. 1).

В забезпеченні дотримання конкуренції на ринку цінних паперів важливу роль відіграє держава. Так, Н. І. Усік визначає, що політика держави, що сприяє розвитку конкуренції передбачає формування конкурентного законодавства (сукупність правових норм, нормативних актів, що включають заборону антиконкурентних угод, консолідації та зловживань домінуючим, або монопольним становищем на ринку) та сферу захисту конкуренції (регулювання діяльності природних монополій, захист від «протекціонізму» з боку владних структур, застосування та контроль за дотриманням законів покладається на відповідний адміністративний орган) [1, с. 33].

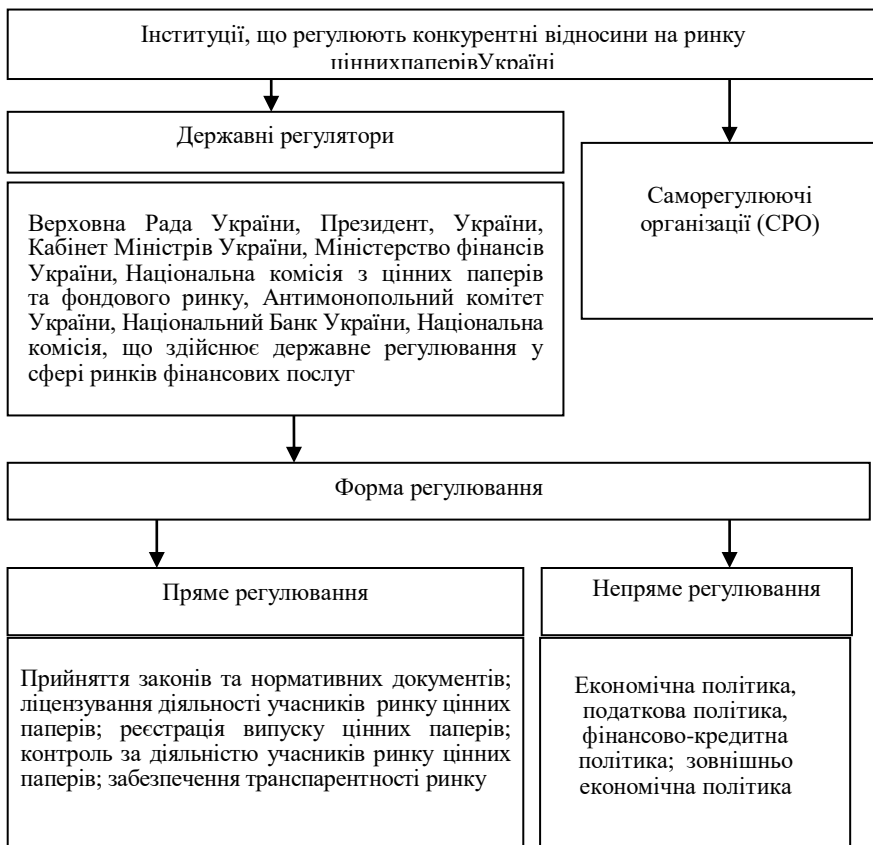

Рис. 1. Суб'єкти та форми регулювання конкурентних відносин на ринку цінних паперів в Україні (складено за даним [2; 3])

Досвід розвинених країн показує, що систему регулювання конкурентних відносин на ринку цінних паперів доцільно формувати на засадах, розроблених Міжнародною організацією комісій з цінних паперів [4, с. 2], основна мета яких сприяти формуванню фінансових капіталів у національному господарстві та стимулювати економічне зростання із забезпеченням належного конкурентного середовища.

Отже, підсумовуючи зазначене вище можна зробити висновок, що суб'єктами регулювання конкурентних відносин є як державні так і недержавні інституції. Об'єктом регулювання виступає діяльність учасників ринку, тому процес регулювання конкурентних відносин, необхідно

будувати з врахуванням різноманітності такої діяльності. Це передбачає, що до конкурентного регулювання на ринку цінних паперів слід віднести таке:

- недобросовісна конкуренція (маніпулювання цінами на цінні папери, неправомірне використання інсайдерської інформації);
- монополізація ринку;
- антиконкурентні злиття учасників ринку;
- тарифна політика гравців ринку.

Ключову роль в конкурентному регулюванні відіграє саме держава, однак діяльність державних органів влади в регулюванні конкурентних відносин на ринку цінних паперів буде ефективною лише в тому випадку, коли вони не намагатиметься повністю контролювати ринкові відносини, а виступатимуть лише гарантом їх дотримання, що в свою чергу сприятиме розвитку конкуренції та формуватиме добросовісні конкурентні відносини.

1. Усик Н. И. Формирование конкурентной среды и конкурентная политика / Н. И. Усик // Теоретическая экономика. – 2012. – № 4. – С. 33–42. **2.** Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 № 448/96–ВР. Редакція від 26.10.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/448/96–вр> **3.** Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. № 3480–IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>. Objectives and Principles of Securities Regulation / [International Organization of Securities Commissions]. – 2003. – 68 p.